

jenž věnoval při zahájení vřelou posmrtnou vzpomínku Dr. Františku V o l k o v i, advokátu v Českém Brodě, členu Jednoty od r. 1901. Za člena byl přijat při této schůzi Dr. Adolf K o c n a, advokát v Praze. Poté udělil předsedající slovo Dr. Jaroslavu P o š v á ř o v i, vrch. min. komisaři v min. vnitra v Praze, k jeho přednášce: »O r e f o r m ě a n g l i c k é h o a k c i o v é h o p r á v a.«

Přednášející nastínil úvodem vývoj akciového práva anglického od první jeho kodifikace v r. 1862, jež doznala podstatných změn zejména novelisací v r. 1908 (Consolidation Act), až po zákon nejnovější z 10. května 1929 (Companies Act), jemuž je přednáška věnována. Anglické právo akciové, vybudované na systému normativním a charakterisované hojností trestních sankcí a rozsáhlou publicitou, rozeznává v cit. zák. z 10. května 1929 několik druhů akc. společností podle různých hledisek, totiž jednak veřejné a soukromé společnosti, jednak společnosti s ručením obmezeným a neobmezeným. Společnosti soukromé jsou takové, při nichž je omezen počet společníků a právo převodu akcií a zakázáno veřejné upisování akcií nebo dlužních úpisů. Rozdíl mezi společnostmi veřejnými a soukromými se nachází však toliko u jednoho druhu společností s r. o. (Ltd. by shares).

Přednášející probral pak jednotlivá ustanovení nového zákona (majícího 385 čl. a 12 dodatků), zdůrazniv, že přílišná mnohotvárnost anglických společností je často neodůvodněná a příliš četné zápisy do rejstříku různých úřadů, jimž akc. společnosti podléhají, mohou začasť vésti k nepřehlednosti. Dr. Vladimír K u b e š, t. č. II. jednatel.

P ř e d n á š k a d o c. d r. F r a n t i š k a V á ž n é h o:
»Reformní tendence v oboru bilančního práva, též se zřetelem k státním podnikům, spravovaným podle zásad obchodního hospodaření.«

Dne 3. prosince t. r. konala se v Právnické jednotě v Praze přednáška doc. dr. Františka Vážného o reformních tendencích v oboru bilančního práva, se zřetelem k státním podnikům obchodním, spravovaným podle principu soukromohospodářského.

Přednášející nastínil především právní úpravu bilance podniku kupce jednotlivce a obchodních společností podle

pozitivních norem obchodního zákona, pokud se týče speciálních zákonů v oboru práva obchodního. Vysvětlil právní pojem bilance a konexních pojmů inventáře a obchodních knih, což vše je integrující částí účtování obchodního podniku, a poukázal dále na stejnojmenné pojmy, jimiž operují též nauky soukromé ekonomie a účetních disciplin. Přednášející upozornil na četné nedostatky a mezery v dosavadní právní úpravě této, právníkům často málo známé partie obchodního zákona, resp. některých zákonů speciálních. Příslušné normy jsou z valné části obsoletní, což vede k tomu, že praxe se jimi neřídí, resp. vědomě je porušuje. Z oboru vlastního práva bilančního zvláště věnoval přednášející pozornost principu oceňovacímu, jež sluší podle něho posuzovati v souvislosti všech norem obchodního práva, speciálně též se zřetelem k celkem již moderním předpisům zák. o společnosti s ručením obmez. z r. 1906, kde t. zv. maximální princip oceňovací, dopouštějící i možnost nedocení aktiv (pokud se tak neděje proti zásadě přehlednosti majetkového stavu i lze provenienci nedocení konstatovati), vyzírá z pozitivního ustanovení § 23 citovaného zákona. Nedostatky a mezery dosavadního právního řádu ilustroval přednášející speciálně se zřetelem k akciovým společnostem, při nichž divergence mezi pozitivním právem a účetně technickou praxí jeví se zvláště aktuálně (jak známo, poslední říšský sjezd právníků v Bratislavě, v říjnu minulého roku, věnoval zvláště též otázce bilancí akciových společností *de lege ferenda* zvláštní pozornost). Z toho důvodu jeví se potřeba reformy bilančních norem zvláště aktuální u společností akciových, při čemž však, jak přednášející zdůraznil, bude nutno především revizovati základní ustanovení obchodního zákona o bilanci kupce jednotlivce — v rámci revise všech norem obchodního zákona, které se vztahují vůbec k otázce účtování obchodního podniku, tedy speciálně i norem o obchodních knihách a inventáři. Ovšem při reformě bilančních ustanovení ohledně akciových společností bude třeba, podle přednášejícího, pamatovati též na singulernost těchto ustanovení, danou zvláštní povahou akciových společností, jakož vůbec tak zv. kapitálových společností. Zásadní směrnicí pro reformu bilančních norem nechť je — podle přednášejícího — především: odstranění dosavadní obsoletnosti, tedy přizpůsobení se

modernímu nazírání na bilancování, dále, pokud tu vůbec zákonné zásahy lze připustiti, odstraniti existující snad mezery, a posléze uvésti bilanční normy v soulad s moderním pojetím kupeckého závodu či podnikání (ať jednotlivého či společenského), a to nejen se zřením k zájmům prosperity podniku, nýbrž i se zřením k zajištění věřitelů podniku. Na uvedené navazuje, naznačil přednášející právní stav bilance státních podniků, spravovaných podle zásad obchodního hospodaření (»výdělečných« podniků), *de lege lata* i *de lege ferenda*. Při právním posuzování otázky bilance státních podniků, provozujících obchodní činnost po živnostensku a majících tedy povahu kupce ve smyslu ustanovení obchodního zákona, jakož vůbec otázky účtování takových podniků třeba především si uvědomiti, pokud vůbec lze za daného právního řádu aplikovati na tyto podniky normy obchodního zákona o kupcích (třebas v praxi se mnohdy tato věc přehlíží, po případě nesprávně vykládá). *De lege lata* jeví se věc — se zřením k pozitivním normám obchodního zákona — tak, že pro kvalifikaci státního podniku *j a k o k u p c e* třeba žádati, aby po živnostensku provozoval jednání, jež mají podle obchodního zákona ráz některého ze základních obchodů (absolutních nebo relativních), a dále pro kvalitu státního podniku *j a k o k u p c e ú p l n é h o p r á v a* (na něhož lze vztahovati veškerá ustanovení obchodního zákona, spec. ustanovení zákona o firmě, obchodních knihách, inventáři a bilanci a konečně prokuře) třeba žádati, aby byl podnik zapsán do obchodního rejstříku (toto kritérium pro plnokupce-kou kvalifikaci státního podniku je odlišné od onoho, jež stanoví uvozovací zákon k našemu obchodnímu zákonu v § 7, který byl nyní nahrazen zákonem z roku 1928, č. 183 Sb. z. a n., stran kupců jednotlivců, pokud se týče obchodních společností). Nařízením má však býti stanoveno pokud jest zapsati do obchodního rejstříku státní podniky. Takové nařízení však u nás vydáno nebylo (na Slovensku však existuje nařízení o zápisu státních podniků do obchodního rejstříku), a to ani ne po vydání t. zv. podnikového zákona z r. 1922, č. 404 Sb. z. a n., resp. prováděcího nařízení k němu z r. 1924, č. 206 Sb. z. a n., takže v tomto směru jest tu určitá mezera, která v praxi se obchází různými, často nesprávnými výklady.

Nehledíc k tomu, je v doktríně sporné, lze-li vůbec státní

podnikání, po př. podnikání některých státních podniků, na př. pošty, subsumovati pod »živnostenské podnikání ve smyslu obchodního zákona« jakožto předpoklad pro kvalifikaci kupce podle obchodního zákona. Ale i když abstrahuje od uvedených pochybností o kvalifikaci státního podniku jako kupce, resp. kupce plnoprávného, není — z povahy věci — v praxi ani mnohdy příležitosti pro aplikaci ustanovení obchodního zákona o firmách, obchodních knihách a prokuře na státní podniky. Pokud se spec. týče otázky bilance státních podniků, jest uvést, že v praxi, zejména po vydání cit. zákona a nařízení, se bilance státních podniků sestavuje po vzoru soukromo-hospodářských podniků, a to zejména akciových společností; v otázce rigorosního aplikování pozitivních norem obchodního zákona o bilanci kupce jednotlivce (kteréžto normy přicházejí tu v úvahu, pokud nejde o obchodní společnost) na bilance státních podniků platí totéž, co platí ohledně jiných podniků obchodních, totiž že někdy se postupuje podle zásad účetně-technických nauk, třeba by se to vždy zcela nekrylo s pozitivními normami obchodního zákona (to platí na př. v otázce oceňování). Přesto lze, jak přednášející uvedl, konstatovati podle konkrétního příkladu bilance Československé pošty a železnice, že se nyní bilance děje celkem v zásadách obchodního zákona o bilanci, arci spíše bilanci akciové společnosti, resp. společnosti s r. o., než bilanci kupce jednotlivce.

Speciální normy o bilanci (jakož vůbec o obchod. knihách a inventáři) státních podniků obchodních obsahuje arci již citované nařízení z r. 1924; podrobnosti však mají býti stanoveny zvlášť. Existují sice v tomto směru již interní instrukce, ale bez náležité publikace. V tomto směru bylo by vydání příslušných předpisů velmi žádoucí.